

מותי הציבור מתזזיל להתפלל ב"מנוחה קצרה"?

מבוא # 1) מדוע יש תקנה של חזרת הש"ץ היום?

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף לד עמוד ב

אמר להם רבן גמליאל: לדבריכם, למה שליח צבור יורד לפני התיבה? אמרו לו: כדי להוציא את שאינו בקי. אמר להם: כשם שמוציא את שאינו בקי - כך מוציא את הבקי.

שולחן ערוך [אוי"ח קכ"ד/ג]-קהל שהתפללו וכולם בקיאים בתפלה, אעפ"כ ירד ש"ץ וחוזר להתפלל, כדי לקיים תקנת חכמים.

הסבר המשנה	הסבר ערוך השולחן [אוי"ח קכ"ד/ג]-
ברורה בשם הלבוש [שם יב]- שכשתקנו חכמים שיחזור ש"ץ התפלה, לא הצריכו לחפש בכל תפלה אחר כל איש ואיש שבבהכ"נ אם יש שם מי שאינו בקי אם לאו אלא תקנו שיהיה ש"ץ חוזר התפלה לעולם שמא יהיה פ"א בבהכ"נ מי שאינו בקי ויוציאנו הש"ץ י"ח:	<ul style="list-style-type: none">• ודע דהטור כתב עוד טעם על חזרת הש"ץ משום קדושה ע"ש,• ונראה שהיה יכול לומר גם משום ברכת כהנים דא"א בלא שלש אחרונות. ויש להבין; דא"כ, ר"ג כששאל חכמים "למה ש"ץ יורד לפני התיבה"- מאי ק"ל? הא מוכרח לזה מפני הקדושה ומפני ברכת כהנים? וגם חכמים למה הוצרכו להשיבו "כדי להוציא את שאינו בקי"? ונלע"ד דדבר גדול השמיענו בזה - דהנה שאלו מהרמב"ם ז"ל; "בהכ"נ שכולם בקיאים = למה צריך חזרת הש"ץ? והשיבם דכיון דחכמים תקנוה הוי תקנה קבועה ואין חילוק בין יש בקיאים בין אין בקיאים [הובא בב"י]. ומ"מ יש להבין ואיך תקנו להתפלל בחנם כשא"צ לה אך הוא הדבר דמקצת חזרת הש"ץ בהכרח גם בלא טעם דאינו בקיאים והיינו ג' ראשונות לקדושה [עב"ח] וג' אחרונות לברכת כהנים אך מפני אינו בקי הוכרחו לתקן שהש"ץ יחזור כל התפלה וכיון שתקנו ממילא נשאר תקנתם גם כשכולם בקיאים דכיון דג' ראשונות וג' אחרונות חובה בלא"ה ולכן תקנו לגמור כל האמצעיות לבל לחלק בתקנה ושפיר קאמר הרמב"ם:

מבוא # 2) - מותי מתפללים מנוחה קצרה?

1) הרמ"א [אוי"ח קכ"ד/ג] - הגה: וכן אם הוא שעת הדחק, כגון שירא שיעבור זמן התפלה, יוכל להתפלל מיד בקול רם,

2) ערוך השולחן [אוי"ח רלב/ז] - ... אבל כשמתפללין בבית ויש מניין מצומצם או אפילו מעט יותר וכמה שמשוחים בחזרת הש"ץ ואין שומרים לענות אמן אז טוב יותר לעשות קדושה כמ"ש דאם הש"ץ יחזור שם התפלה בוודאי לא יענו כולם אמן, ותהיינה כל הברכות לבטלה, והוה מצוה הבאה בעבירה. ולכן טוב יותר לעשות כמ"ש וכן הוא המנהג הפשוט ואין לשנות אם לא במקום שישגיחו שכולם יענו אמן דאז וודאי יותר טוב שתהיה חזרת הש"ץ כראוי וכעיקרא דתקנתא:

התנהגות הציבור בזמן תפילה קצרה

<p style="text-align: center;">שולחן ערוך אורח חיים סימן קט סעיף ב [דיני המאחר לתפילה]</p> <p>אם מתחיל להתפלל עם ש"צ, כשיגיע עם ש"צ לנקדישך, יאמר עמו מלה במלה כל הקדושה, כמו שהוא אומר, וכן יאמר עמו מלה במלה ברכת האל הקדוש וברכת שומע תפלה, וגם יכוין כשיגיע ש"צ למודים יגיע גם הוא למודים או להטוב שמך ולך נאה להודות, כדי שישחה עם הש"צ במודים.</p> <p style="text-align: center;">הרמ"א אורח חיים סימן קכד סעיף ב -</p> <p>הגה: וכן אם הוא שעת הדחק, כגון שירא שיעבור זמן התפלה, יוכל להתפלל מיד בקול רם, והצבור מתפללין עמו מלה במלה בלחש עד לאחר האל הקדוש, וטוב שיהיה אחד לכל הפחות שיענה אמן אחר ברכת הש"צ (מהרי"ל).</p> <p style="text-align: center;">משנה ברורה סימן קט ס"ק יד</p> <p>ובספר א"ר האריך מכמה פוסקים דאפילו לכתחילה מותר להתחיל עם הש"ץ בשוה, ועיין ח"א שמשמע מינייה דעכ"פ בשחרית בודאי יש להקל בזה כדי שלא יצטרך להמתין כ"כ בשירה חדשה ע"ש. ואפילו במנחה יש להקל בזה ע"י צורך קצת כ"כ בספר מאמר מרדכי וכעין זה כתב בספר מגן גבורים וז"ל מי שאינו יוכל לשער שיבוא עם הש"ץ למודים אם יתחיל אחר קדושה ושמא יתבלבל עי"ז יכול להתחיל עם הש"ץ ויאמר עמו הקדושה וכל התפילה מלה במלה עכ"ל:</p>	<p>הרמ"א [דיני המאחר לתפילה, שם] - הגה: אבל לכתחלה לא יתחיל עד אחר שאמר קדושה והאל הקדוש, אלא שאם הוצרך להתחיל מכח שהשעה עוברת, כדי לסמוך גאולה לתפלה, דינא הכי (טור וד"ע).</p> <p>הסתייגות המשנה ברורה בשם הבאר היטב [קכ"ד / ח] - ואם אין השעה דחוקה כ"כ לא יתחילו הצבור רק לאחר שאמר הש"ץ האל הקדוש:</p>
--	--

טעם המוזכרות

<p>שו"ת אז נדברו [רי בנימין זילבר, ז'טז/ג] - ג' שמות התשל"ו... כשמתפללים בשעת הדחק ביחד עם הש"ץ, והש"ץ אומר מקודם ג' ברכות הראשונות בקול רם נחשב כאילו גם הש"ץ מתפלל עם הצבור, ראשית דמה שאומר בקול רם אף שאינו מוציא הצבור מ"מ חשוב כמתפלל בצבור, ושנית, גם באינו מתחיל ביחד עם הצבור מקרי תפלה בצבור, זה רק חומרא לכחילה אם אפשר להתחיל ביחד עם הצבור, כמו שכתבנו ב"אז נדברו" ח"ו סימן מ"ב.</p>	<p>ביאור הלכה סימן קט [נדיה אבל לכתחלה] - עיין במ"א הטעם דצריך לשתוק ולשמוע כמש"כ בריש סימן קכ"ה ר"ל ואיך יאמר בעצמו נקדש ולפ"ז לדין דנהגינן בלא"ה כהט"ז לקמן בסימן קכ"ה לאמר נקדש אי"כ תו לא שייך להחמיר בזה אך באמת עיקר הדין דלא כט"ז כמו שכתבנו שם:</p>	<p>תלמוד ירושלמי ברכות, ג/ב</p> <p>א"ר שמואל בר אבדומא; זה שהוא נכנס לבית הכנסת, ומצאן עומדין ומתפללי- אם יודע הוא מתחיל וגוי עד שלא יתחיל שליח ציבוי כדי לענוי אחריו אמן = יתפלל, ואם לאו אל יתפלל. באי זה אמן אמרו? תרין אמוראין;</p> <p>(1) חד אמר - באמן של האל הקדוש.</p> <p>(2) וחד א"י - באמן של שומע תפילה.</p> <p>א"ר פינחס ולא פליגי מאן דמר באמן של האל הקדו' בשבת ומאן דמר בשומע תפילה בחול.</p>
--	--	---